

Besteforeldrenes Klimaaksjon, avd. Ålesund & omegn.

Ålesund, 10.03.2023

**Statens vegvesen
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 Lillehammer**

Sendt via firmapost@vegvesen.no

«22/182506 Breivika-Digernesskiftet».

Innspill til oppstart av planarbeid- E136/E39 Breivika-Digernesskiftet.

Vi viser til [oppstart av planarbeid](#), datert 08.02.2023, med frist 10.03.2023 for innspill. Det står i varselet om oppstart av planarbeidet for strekning at «Sentralt i planarbeidet er å ivareta Brusdalsvatnet som framtidig drikkevannskilde.» Dette er et kjernepunkt. Ikke bare for denne delstrekningen, men for hele strekningen E39/E136 Digernesskiftet–Vestnes/Molde.

Derfor skrev vi også i vår høringsuttalelse 14.02.2023 vedr. E39/E136 Digernesskiftet–Ørskogfjellet: «Ellers ser vi med stor uro på oppsplitting av prosjektet i tre deler, da det lett vil kunne føre til at «bordet fanger» når først en del er vedtatt. Dette gjelder også det særs viktige anliggende ved å prioritere veg utenom Brusdalen pga. drikkevannet.»

For hele strekningen E39/E136 Digernesskiftet–Vestnes/Molde er det ett prosjekt som må ha første prioritet; og det er vei utenom drikkevannskilden i Brusdalen. Den samfunnsmessige, økonomiske og miljømessige betydningen av best mulig sikring og bevaring av drikkevannskilden må ha forrang framfor alle andre tiltak på hele strekningen. **Å starte med denne delen av prosjektet sist, er derfor å snu hele prosessen på hodet.** Dette prosjektet må løses og finansieres først. Så må resten av strekningen til Vestnes/Molde forholde seg til det.

Å planlegge for framtidig firefelts motorvei for 90 – 110 km/t langs dagens trase, som omtalt på www.vegvesen.no/vegprosjekter/europaveg/e39alesundmolde/alesunddigernes/, må være helt uaktuelt. Det gjelder også andre løsninger som legger til grunn økt trafikk langs dagens trase.

Videre planarbeid må konsentreres om alternativ som går utenom Brusdalsvatnet. Av alternativene vist i www.smp.no/nyheter/i/691Jg0/antydard-fire-vegtrasear-gjennom-

[brusdalen](#) ser vi derfor bare lang fjelltunnel (grønn linje) som aktuell. Men her bør man også se på andre alternativ som å legge traseen mer over mot Ellingsøyfjorden (for slik å kunne unngå bryte opp en lang tunnel til flere mindre) eller ny vei via Magerholm. Med nye vei utenom Brusdalsvatnet, kan det være aktuelt å benytte dagens trase til sykkelvei og/eller kollektivtrafikk, evt. vurdere tilbakeføring til naturen, mens gamle Brusdalsvei kan betjene den begrensede trafikken til beboere langs denne.

Motorveien er i dag den største trusselen mot drikkevannskilden til over 50 000 mennesker i Ålesund og Sula kommuner¹. Mikroplastutslipp fra bildekk den største kilden til landbasert utslipp av mikroplast i Norge i dag, med 8 325 tonn årlig ifølge Miljøverndirektoratet². Med dagens biltrafikk, 11 693 ÅDT i 2021, over ca. 10,5 km i nedbørsfeltet til Brusdalsvatnet tilsvarer dette at **biltrafikken forurenses med rundt 8 tonn mikroplast årlig i nedbørsfeltet til drikkevannet. Økt trafikk og økt fart vil begge føre til økte årlig utslipp.** I tillegg kommer årlige utslipp fra annet svevestøv fra veiene, salting og børsting etc. Bjørn Skulstad, teamleder for vann i Ålesund kommune, mener at veisalting gir grunn til bekymring for næringsinnholdet i drikkevannet.

I noe av utslippene fra vei- og dekkslitasje inngår bl.a. også såkalte per- og poly-fluor-alkylstoffer (PFAS-er), kjent "evige kjemikalier" da de er ekstremt vedvarende i naturen og kroppene våre. De kan føre til helseproblemer som leverskade, skjoldbruskkjertelsykdom, fedme, fruktbarhetsproblemer og kreft.

Forskningen på mikroplast er fremdeles relativt ny, og vil bli trappet opp fremover. Men **forskere har vist at mikroplast kan gi falsk metthetsfølelse eller indre skader hos dyr og fisk³ som spiser den, og det er påvist mikroplast i blodet til mennesker og i morsmelk.** I en studie fra Roma fant italienske forskere mikroplast i brystmelken i 75 % av tilfellene⁴. En studie NIVA gjorde i Oslo viste at snø i veikanten inneholder betydelige mengder mikroplast fra vei, opp mot 80 ganger mer enn det som tidligere var rapportert for vann langs veien, og de anbefaler at snø i veikanten bør behandles før utslipp til miljøet⁵.

Innhold av kjemikalier som tilsettes i bildekk er lite kjent. Produsentene tilsetter stoffer / kjemiske forbindelser som bl.a. skal sørge for å redusere gummiens aldring, bestandhet mot UV-stråler, gi gummiene ønskede egenskaper (klebrighet, slitastyrke, redusere brannfare m. m.m.). Resepter varierer mellom forskjellige produsenter, og er deres produksjonshemmighet. Når innholdet er < 1% av totalvekt, er det ikke lovpålagt å oppgi spesifikt. Det betyr igjen at spredning av partikler fra bildekk i naturen over tid kan gi effekter som ikke er målbare i dag, men som kan bli et alvorlig problem en gang i framtida når gummipartiklene brytes ned og stoffene frigis.

I tillegg til den årlige forurensingen biltrafikken representerer for drikkevannskilden, må det også nevnes **muligheten for en eventuell ulykke med kjemikalietransport etc. ikke kan utelukkes.** Det kan i så fall få katastrofale følger for drikkevannet.

Når det gjelder strekningen Digernes – Molde/Vestnes mener vi tiltakene her bør begrenses til krabbefelt langs nåværende vei over Ørskogfjellet, elektriske ferger over

Moldefjorden, bedre tilrettelegging for gang- og sykkelveier og aktuelle tiltak for sikkerhet og redusert miljøpåvirkning av biltrafikken, som ved Svorta, Valle og Ørskog sentrum. Prosjektene i den såkalte «Møreaksen» er derimot i klar motsetning til nasjonale føringer om mindre bilbruk, mer kollektivtrafikk, reduserte klima- og miljøutslipp, mindre inngrep i verdifulle naturareal, stoppe naturtap – og vil også føre til økt støy og energibruk. I tillegg viser beregningene klar negativ samfunnsøkonomisk effekt.

Reduserte tiltak på strekningen Digernes – Vestnes/Molde vil slik også bidra til en omprioritering av midlene til finansiering av ny vei utenom vannkilden i Brusdalen. Den samfunnsmessige verdien av å sikre drikkevannskilden, vil overstige verdien av et hvert annet tiltak på strekningen Breivik – Vestnes/Molde.

Inntil man får planlagt, finansiert og bygd en ny vei utenom drikkevannskilden i Brusdalen, må det være et mål å få redusert trafikken på dagens vei i nedbørsfeltet gjennom f.eks. gratis/sterkt nedsatte priser for kollektivtrafikk og ikke minst hyppige avganger.

Vi viser også til planene for en høyhastighetsbane i flerbrukskonsept for langdistanse-regional- og godstrafikk, med bl.a. reisetider på bl.a. 21 – 25 minutt til Vestnes, 45 minutter til Bjorli, 2 ½ time til Oslo og frakttider for godstrafikken på 5 – 6 timer til Oslo, over natten til Mellom-Europa. En realisering av denne vil være et svært mye bedre alternativ for reisende, næringsliv, klima og miljø enn bygging av nye motorveier.

Om et slikt banenett skulle komme på plass før en eventuell ny vei utenom vannkilden i Brusdalen, kan midlertidig godstrafikk pålegges å bruke jernbanen her (banen er planlagt utenom nedbørsfeltet). I inneværende nasjonal transportplan er det uttrykt at «regjeringen vil gjennomføre en høyhastighetsutredning for strekningen Oslo–Trondheim» og det er lyntogforum i Møre og Romsdal og Gudbrandsdalen/Mjøsa som jobber for realisering av en slik høyhastighetsbane Oslo – Trondheim/Ålesund.

Konklusjon: Det er mange og tungtveiende grunner for å gå bort fra planene om ny fire-felts veitrasé mellom Breivika og Digernesskiftet og i stedet se på løsninger for veien utenom drikkevannskilden i Brusdalen.

Med hilsen

Besteforeldrenes klimaaksjon, avdeling Ålesund og omegn
v/ Eigil Bele.

¹ https://alesund.kommune.no/f/ic9ddd005-522e-49c7-8784-09eeface5471/nytt-vannbehandlingsanlegg_kommunedelsutvalg-14042021.pdf, plansje 12

² [https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/april-2021/norske-landbaserte-kilder-til-mikroplast/sier på s. 51, tabell 9](https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/april-2021/norske-landbaserte-kilder-til-mikroplast/sier_p%C3%A5_s.51_tabell_9)

³ <https://www.nrk.no/trondelag/gift-fra-bildekk-kan-vaere-farlig-for-fisk.-forskere-undersoker-om-det-er-farlig-for-norsk-laks-1.15841531>

⁴ <https://www.nrk.no/trondelag/krever-at-regjeringen-kommer-pa-banen-etter-mikroplast-er-funnet-i-kvinneres-brystmelk-1.16137672>

⁵ www.drm24.no/samfunn/fant-store-mengder-mikroplast-i-snoen-langs-veien/128859